

นากอนาคต

แบบไม่เกิดสงครามกลางเมือง

ประเวศ วะสี

มีนากอนาคตแบบเกิดสงครามกลางเมืองกับแบบไม่เกิด ซึ่งก็อ้างเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดหรือทำให้ไม่เกิดได้ด้วยกันทั้งคู่

๑. เหตุปัจจัยที่จะทำให้ไม่เกิดสงครามกลางเมือง

(๑) เจตนารมณ์ของสังคม ทุกภาคส่วนของสังคมล้วนเรียกร้องความไม่รุนแรงและไร้หาสันติศาสนาทุกศาสนาก็รวมตัวกันสวดเพื่อสันติภาพ เจตนารมณ์ของสังคมมีผลอย่างสำคัญต่อความเป็นไปในสังคม

(๒) ประวัติศาสตร์แห่งการหลีกเลี่ยงความสูญเสียใหญ่ ประเทศไทยมีเส้นทางแห่งการหลีกเลี่ยงความสูญเสียใหญ่มาตลอด เช่น เหตุการณ์ รศ. ๑๑๒, ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕, ๒๕๓๕, ๒๕๔๔, ความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์เรื่องคอมมิวนิสต์

(๓) ความยับยั้งชั่งใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แม้จะมีความรุนแรงด้วยวาจาและความรุนแรงทางการกระทำประปราย แต่ถ้าสังเกตให้ดี ๆ สองฝ่ายที่ขัดแย้งพยายามหลีกเลี่ยงการปะทะกันฝ่ายเจ้าหน้าที่ก็พยายามไม่ใช้ความรุนแรงเข้าจัดการ ซึ่งอาจทำให้ความรุนแรงลุลง

(๔) ปราศจากความรุนแรงโดยรัฐ (State violence) ถ้าดูความรุนแรงในโลกที่รุนแรงมาก เพราะเป็นความรุนแรงโดยรัฐ เช่น สงครามกลางเมืองในสหรัฐอเมริกาที่คนตายกว่า ๖๐๐,๐๐๐ คน การเข่นฆ่าคอมมิวนิสต์โดยกองทัพอินโดนีเซียในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ ที่มีคนถูกฆ่าตายไป ๕๐๐,๐๐๐ คน , สงครามระหว่างสิงคโปร์กับพม่าในศรีลังกาที่ยืดเยื้อถึง ๒๕ ปี และสงครามกลางเมืองในรวันดา เมื่อ ค.ศ. ๑๙๙๔ ที่มีคนถูกฆ่าตายถึง ๘๐๐,๐๐๐ ภายใน ๓ เดือน ของไทยจะเห็นว่า

กองทัพวางตัวดีที่ไม่ทำรัฐประหารและไม่เป็นเครื่องมือที่จะปราบปรามฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอย่างรุนแรง แต่จะเป็นเครื่องมือระงับความรุนแรง ถ้ารัฐไม่เป็นผู้ก่อความรุนแรงเสียเอง ความรุนแรงก็จะไม่รุนแรงมาก

นี่เป็นที่มาของฉากอนาคตแบบไม่เกิดสงครามกลางเมือง

๒. ระวังอย่าไปถึงจุดพลิกผัน ที่ว่าไม่เกิดมันอาจจะเกิดก็ได้ ถ้าไปถึงจุดพลิกผัน (Tipping point) ชีวิตของเพื่อนมนุษย์ทุกคนมีค่า ไม่ควรจะทำอะไรที่นำไปสู่การสูญเสียชีวิต ทุกฝ่ายจะต้องมีสติไตร่ตรองดูให้ดีว่า ทำอะไรลงไปแล้วจะนำสังคมไทยไปสู่จุดพลิกผัน กระดานหกขึ้นมาทันที พลิกจากไม่มีสงครามกลางเมืองไปสู่เกิดสงครามกลางเมืองได้หรือไม่ แม้ยังมองไม่เห็นทางออก ถ้าพยายามดำรงสันติวิธีไว้ ในที่สุดจะมีทางออก

๓. สังเคราะห์เรื่องดีๆที่เกิดจากการทะเลาะกัน ในยามระเบิดอารมณ์ทะเลาะกันนั้น อาจมีถ้อยคำหยาบคายบ้าง คำที่ไม่เป็นความจริงบ้าง และมีการกล่าวหาความรู้สึกลึกๆ ซึ่งตามปกติไม่กล้าพูด หรือที่เรียกว่าระเบิดความในใจออกมา การมีปัญหาก็ไม่กล้าพูดเพราะกลัว ก็เป็นการสะสมปัจจัยของความรุนแรงชนิดหนึ่ง การระเบิดมันออกมาเสียได้ก็ลดความดันลงไปได้ ความขัดแย้งและทะเลาะกัน ถ้าไม่ถึงขั้นรุนแรงเกินไปก็มีประโยชน์ที่มีการเปิดเผยความในใจออกมา ซึ่งมีข้อคิดเห็นที่ดีๆอยู่ด้วยเสมอ

จากความขัดแย้งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน คนไทยได้เรียนรู้มามากว่าอะไรดีอะไรไม่ดี น่าจะมีผู้รู้มาสังเคราะห์ให้เป็นหลักการหรืออุดมการณ์ที่คนไทยเห็นร่วมกัน อาจเรียกว่า วิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมของประเทศไทย เช่น

(๑) ประเทศไทยเป็นประเทศแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพความหลากหลาย ความมีเหตุผล มีเสรีภาพ ความเสมอภาค ภารดรภาพ ความยุติธรรม ความพอเพียง และสามัคคีธรรม

(๒) ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ปฏิเสธระบบเผด็จการทุกชนิด

(๓) ระบอบประชาธิปไตยต้องมีคุณภาพและสมรรถภาพ มีความโปร่งใส ปราศจากคอร์รัปชัน และการครอบงำจากอำนาจเงิน หรืออำนาจนอกระบบอื่นใด

(๔) สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันภายใต้รัฐธรรมนูญ ที่มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ และ ประเพณีปฏิบัติ ยิ่งยงสถาบันพระมหากษัตริย์ในประเทศประชาธิปไตย เช่น อังกฤษ เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม และประเทศแถบสแกนดิเนเวีย ไม่ถูกใช้เป็นเครื่องมือต่อสู้กันทาง การเมือง มีความมั่นคงและช่วยให้บ้านเมืองมั่นคง

(๕) มีการคืนอำนาจให้ประชาชนปกครองตนเองให้ได้มากที่สุดในรูปแบบของชุมชนจัดการตนเอง ท้องถิ่นจัดการตนเอง จังหวัดจัดการตนเอง

(๖) ปฏิรูประบบราชการ ให้มีอิสระ มีศักดิ์ศรี มีความรู้ สามารถสนองนโยบายของรัฐบาล เตือนสติรัฐบาลในนโยบายที่อาจผิดพลาด และปรับบทบาทไปเป็นผู้สนับสนุนชุมชนท้องถิ่น

(๗) ปฏิรูปพรรคการเมืองและระบบการเมือง ให้พรรคการเมืองมีโครงสร้างที่เป็นประชาธิปไตย และมีความเป็นสถาบัน คือมีความรู้และความดี สามารถคัดคนดีมีความสามารถไปมีบทบาททาง การเมือง รัฐบาลควรทำแต่่นโยบายไม่ไปล้วงลูกระบบราชการ และองค์กรปกครองท้องถิ่น

(๘) ปฏิรูประบบความยุติธรรมให้เป็นธรรม

(๙) ทำให้การสร้างพลังพลเมืองเป็นระเบียบวาระแห่งชาติ ที่ทุกภาคส่วนของประเทศต้องริบ สร้างให้ได้อย่างดีและรวดเร็ว ที่เราพัฒนาประชาธิปไตยไม่สำเร็จ เพราะสนใจเชิงกลไกเท่านั้น แต่ไม่ได้สนใจการสร้างพลังพลเมืองเพื่อสร้างสังคมประชาธิปไตย สังคมประชาธิปไตย เป็น ฐานให้การเมืองประชาธิปไตยมีคุณภาพ กลไกทางการเมืองโดยปราศจากสังคมประชาธิปไตย ที่มีพลังพลเมืองรองรับ ย่อมไม่สำเร็จและนำไปสู่ความวุ่นวายรุนแรง ดังที่ผ่านมา

(๑๐) ไม่สื่อสารเพื่อความเกลียดชังและแตกแยก ตรงข้ามยุทธศาสตร์การสื่อสารเพื่อการพัฒนา ประเทศไทย โดยมีนักการสื่อสารที่เชี่ยวชาญและเข้าใจ ประเด็นสำคัญของประเทศไทย มาทำ การสื่อสารที่ดี จะทำให้เรื่องดีๆ เช่น ๕ ข้อข้างต้น และอื่นๆเกิดขึ้นโดยรวดเร็ว

ข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างที่สังเคราะห์ขึ้นมาให้ดู ผู้รู้จะทำได้ดีกว่านี้เป็นอันมาก

๔. ร่วมสร้างและขับเคลื่อนวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมประเทศไทย มีกลุ่มคนคณะหนึ่ง หรือ หลายคณะยกร่าง “วิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมประเทศไทย” แล้วนำไปสู่การพิจารณาของ สังคมไทยทุกภาคส่วน ช่วยกันตกแต่งต่อเติมตัดทอน จนในที่สุดได้ “วิสัยทัศน์และเป้าหมาย

ร่วมประเทศไทย” ที่คนไทยร่วมสร้าง นำไปสู่การรับรู้อย่างกว้างขวางทั่วประเทศ เพื่อช่วยกันขับเคลื่อน การที่คนทั้งประเทศมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกันจะเป็นพลังมหาศาล ในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่เป้าหมาย

๕. เมื่อเครือข่ายการทำเรื่องดีๆปกคลุมแผ่นดินไทย ความไม่ดีก็เกิดขึ้นยาก ในกระบวนการชุมชนจัดการตนเอง ท้องถิ่นจัดการตนเอง จังหวัดจัดการตนเอง ซึ่งกำลังขยายตัวออกไปมากขึ้นเรื่อยๆ กำลังมีเรื่องดีๆ เกิดขึ้นบนผืนแผ่นดินไทย เช่น ที่ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ตำบลห้วยม่ัน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และอื่นๆ ที่อะไรที่ว่าดีเขาทำหมดทุกอย่าง ทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งดูแลผู้สูงอายุหมดทุกคนในตำบล เป็นสังคมที่คนไทยไม่ทอดทิ้งกัน นอกจากนั้นการทำความดียังเป็นเครดิตใช้กู้เงินจากสถาบันการเงินของชุมชนได้ เรื่องดีๆถึงขนาดนี้กำลังเกิดขึ้นบนแผ่นดินไทย และเขากำลังสร้างเครือข่ายแห่งความดีขยายตัวออกไป เป้าหมายของผู้นำชุมชนซึ่งขณะนี้ก็มีหลายแสนคน คือ ขยายเครือข่ายแห่งความดีให้ครอบคลุมทุกตารางนิ้วของแผ่นดินไทย

เรื่องดีๆนี้กำลังเกิดขึ้นข้างล่าง คือการปกครองตนเองของประชาชนในรูปชุมชนจัดการตนเอง ท้องถิ่นจัดการตนเอง จังหวัดจัดการตนเอง ถ้ากระบวนการของคนข้างล่างกับกระบวนการของคนข้างบนที่ขับเคลื่อนวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมตามที่กล่าวถึงในข้อ ๓ และ ๔ เข้ามาบรรจบและถักทอกัน เครือข่ายของการทำเรื่องดีๆจะปกคลุมเต็มแผ่นดินไทย เรื่องไม่ดีจะออกได้ยากเต็มที

จะเห็นว่าคนไทยสามารถร่วมสร้างประเทศไทยใหม่ที่เหมือนเดิมให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดได้โดยไม่ยากนัก ถ้าคนไทยรวมตัวกัน

แล้วเราจะฆ่ากันไปทำไม

.....